

АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ФІНАНСОВИХ КОЕФІЦІЄНТІВ

Фінансовий стан підприємства є ключовим показником його конкурентоспроможності, незалежності та здатності виконувати свої зобов'язання перед покупцями та постачальниками. Об'єктивна оцінка стану підприємства може визначатися за допомогою різноманітних фінансових коефіцієнтів, що розраховуються на основі поданої фінансової звітності. Актуальність та важливість такої оцінки заключається в можливості прогнозувати можливий розвиток в роботі підприємства чи, навпаки, попередити падіння ділової активності чи, навіть, банкрутство.

Існує досить велика кількість показників, що показують різні аспекти діяльності підприємства (частка зовнішніх запозичень, частка власного капіталу, частка обігового капіталу тощо). Деякі з них є взаємопов'язаними між собою, тому для аналізу діяльності підприємства було обрано 4 показники, які подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Зміст та розрахунок фінансових коефіцієнтів, що характеризують фінансову звітність

Назва показника	Зміст	Розрахунок
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Показує частку власного капіталу у загальній сумі джерел власних коштів	Власний капітал/ Підсумок балансу
Коефіцієнт фінансового левериджу	Показує співвідношення залученого і власного капіталу	Довгострокові та короткострокові зобов'язання/ Власний капітал
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одиницю запасів	Оборотні активи – Поточні зобов'язання/ Запаси
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одну грошову одиницю власного капіталу	Оборотні активи – Поточні зобов'язання/ Власний капітал

Кожен з заданих показників повинен знаходитись у певних межах, щоб можна було зробити висновок про те, що підприємство функціонує стабільно і немає загроз його діяльності, в тому числі через зовнішні фактори (наприклад, надто мала частка власного капіталу у загальній сумі джерел власних коштів свідчить про значну залежність від зовнішніх запозичень, а, отже, збільшення ризику банкрутства).

Для аналізу обрано деяке Підприємство А (фактичні дані за 2012-2015 роки). Прибуток даного підприємства подано у Таблиці 2 та фінансову звітність у таблиці 3.

Таблиця 2

Прибуток підприємства за 2012-2015 роки (тис.грн)

Рік	2012	2013	2014	2015
Прибуток	4 076	3 406	6 197	8 676

Таблиця 3

Фінансова звітність підприємства А за 2012-2015 роки (тис.грн)

Стаття балансу	2012	2013	2014	2015
Необоротні активи	9 292	16 422	23 685	29 093
Основні засоби	8 902	15 785	22 186	27 711
Капітальні інвестиції	85	193	655	321
Нематеріальні активи	245	417	722	915
Відстрочені податкові активи	60	27	122	146
Оборотні активи	11 148	10 798	24 356	53 297
Запаси	6 231	7 249	12 379	19 157
Грошові кошти	975	1 703	2 098	3 185
Торгова дебіторська заборгованість	2 877	1 159	6 635	25 972
Інша дебіторська заборгованість	583	440	2 117	3 846
Передоплати видані	483	248	1 128	1 138
Всього активів	20 440	27 220	48 041	82 390
Капітал	14 391	17 797	23 577	32 252
Статутний капітал	9 684	9 684	9 684	9 684
Нерозподілений прибуток	4 808	8 215	13 995	22 670
Неоплачений капітал	-101	-101	-101	-101
Довгострокові зобов'язання	628	3 744	8 410	10 613
Кредити	628	3 744	8 410	10 613
Короткострокові зобов'язання	5 422	5 679	16 054	39 525
Торгова кредиторська заборгованість	3 375	3 406	11 234	33 541
Кредити	1 255	1 646	2 243	4 036
Передоплати отримані	236	213	1 040	209
Резерв відпусток	109	45	655	656
Розрахунки оплати праці	314	260	620	741
Розрахунки за податками	132	109	263	342
Всього зобов'язань	20 440	27 220	48 041	82 390

На основі даної звітності обчислено вище вказані коефіцієнти. А також, припустивши, що показники змінюються за лінійним законом, розраховано їх значення на 2016 та 2017 рік (за допомогою ПЛКРМ). результати обчислень подано у Таблиці 4.

Таблиця 4

Розрахунок фінансових коефіцієнтів діяльності підприємства

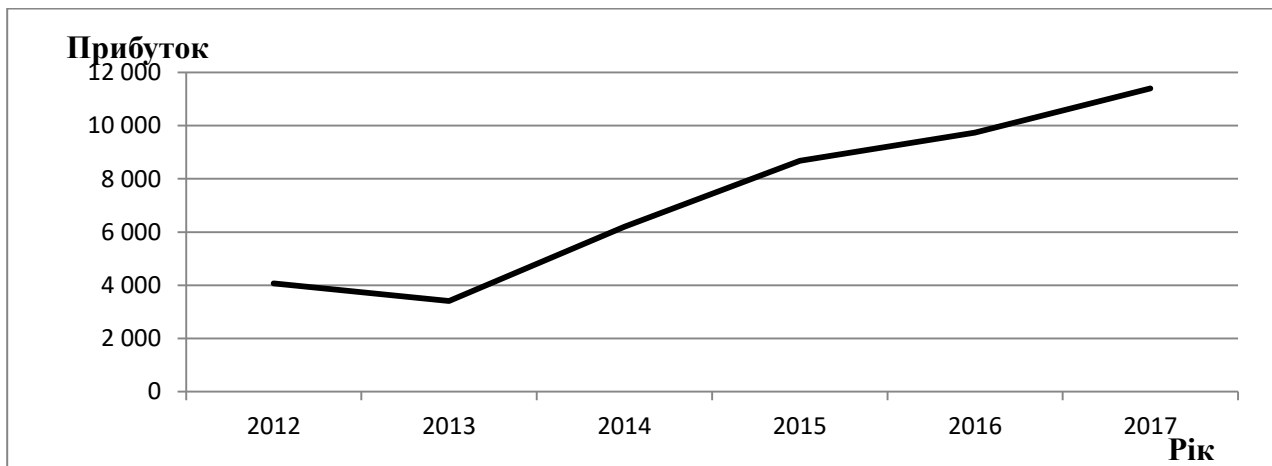
Назва показника	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,7041	0,6538	0,4908	0,3915	0,2848	0,1747
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,4203	0,5295	1,0376	1,5546	1,8632	2,2543
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом	0,9191	0,7061	0,6706	0,7189	0,5947	0,5311
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,3980	0,2876	0,3521	0,4270	0,4041	0,4192

На основі даних розрахунків можна зробити висновок, що при збереженні існуючих тенденцій підприємство ризикує бути повністю залежним від зовнішніх джерел фінансування, що в майбутньому негативно вплине на його діяльність. Частка власного капіталу зменшується з року в рік. При цьому зростає співвідношення запозичень у порівнянні із власними джерелами коштів. Обігового капіталу з часом може також бути недостатньо для провадження діяльності.

На наступному кроці припускаємо залежність між значеннями обрахованих показників та фінансовим результатом діяльності (прибутком). В результаті отримано наступну МЛКРМ (вхідні дані – прибуток та значення коефіцієнтів за 2012-2015 роки):

Прибуток=7 123 – 14 589*Коефіцієнт фінансової незалежності + 1 316*Коефіцієнт фінансового левериджу + 7 258*Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом. Отже, прогнозні значення прибутку становлять: на 2016 рік – 9 737 тис.грн, на 2017 рік – 11 396

тис.грн. Динаміку обсягу прибутку Підприємства А подано на Рис.1 (тис.грн)

Рис.1. Динаміка прибутку Підприємства А

Отже, на основі отриманих розрахунків можна зробити висновок, що при збереженні існуючих тенденцій підприємству не загрожує банкрутство, проте є ризик значної залежності від зовнішніх запозичень, що в майбутньому може стати загрозою для стабільності. Менеджерам та власникам варто проаналізувати теперішній стан та збільшити частку власного капіталу, а також покращити забезпечення обіговим капіталом.

Література

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник / М.М.Бердар. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
2. Економетрія : Підручник із рекомендацією Міністерства освіти і науки України / В. В. Здрок, Т. Я. Лагоцький. – К. : Знання, 2010. – 541 с.

Неля Чорна

Тернопільський національний економічний університет

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

В сучасних умовах економічні перетворення в Україні повинні узгоджуватися з глобалізаційними процесами у світовій економіці, з їх прогнозними оцінками. Наша держава має визначити і постійно уточнювати своє місце, свою перспективу, свою роль в інтеграційних процесах по відношенню до провідних гравців на міжнародній арені. Тому стратегічною метою України на даний момент є підвищення національних стандартів життя і демократичних засад до рівня європейських, що сприятиме вступу нашої країни до Європейського Союзу (ЄС). Членство в ЄС є стратегічною метою України, це найкращий спосіб реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у системі міжнародних відносин.

На сьогоднішній день наша країна готова до глобальної інтеграції та міжнародної конкуренції не в повній мірі. Проте держава з таким потенціалом не може залишатися ізольованою. Тому її пріоритетним завданням має стати наближення вітчизняної економіки до рівня провідних країн світу шляхом активізації інноваційного процесу, підвищення стимулів до праці, покращення інвестиційного клімату, адаптації законодавства до сучасних умов господарювання. Країни Європейського Союзу демонструють позитивні економічні показники у світі. Вони належать до могутньої системи колективної безпеки, що гарантує захист від різноманітних викликів сучасного світу. Вступ України до ЄС означатиме зобов'язання нашої влади дотримуватися демократичних, правових та соціальних стандартів.

Європейська інтеграція для українського суспільства означає входження до єдиних

європейських політичних і культурних традицій. Вступ нашої держави до ЄС принесе їй насамперед політичний авторитет на міжнародній арені, можливість опинитися в зоні загальноєвропейської безпеки, бути невід'ємною частиною прогресивної політики, перебувати в єдиному інформаційному просторі. Економічна привабливість Євросоюзу для України полягає насамперед у можливості долучитися до високої культури ефективного ринкового господарювання і підняти до такого ж рівня власну економіку.

Євроінтеграція сприятиме зростанню продуктивності економіки та темпів технологічної модернізації під впливом конкуренції на єдиному європейському ринку та забезпеченню вільного доступу до новітніх технологій, капіталу, інформації; підвищенню кваліфікації робочої сили за умов їх вільного руху в межах єдиного ринку; створенню більш сприятливого інвестиційного середовища; істотному зростанню обсягів торгівлі на ринку ЄС; створенню передумов для прискореного зростання взаємобміну в галузях з підвищеним рівнем науки; підвищенню якості регулятивних інститутів у бюджетній, банківській, фінансовій сферах та корпоративному управлінні.

Умовами вступу в ЄС є піднесення рівня економічних показників України до європейських стандартів, створення розвинутого ринку, вдосконалення законодавства, розбудова демократичного суспільства. В результаті членства України в ЄС наша держава буде мати ряд переваг, які можна згрупувати наступним чином.

1. Політичні переваги, а саме європейська колективна безпека. Метою функціонування Європейського Союзу є забезпечення миру та стабільності в межах своїх кордонів. Будучи членом ЄС, Україна буде залучена до Спільної європейської політики безпеки та оборони (СЄПБО), яка гарантуватиме Україні державний суверенітет і територіальну недоторканість.

2. Економічні переваги полягають, насамперед, у забезпеченні макроекономічної стабільності. Перебування України в ЄС, де діє ринкова економіка з високим рівнем конкурентоздатності, стане стимулюючим фактором для вітчизняних підприємств. ЄС стане найбільш значним ринком збуту українських товарів та джерелом зростання і розширення українського імпорту. Це сприятиме інтеграції українських енергетичних, транспортних та телекомунікаційних мереж в європейську інфраструктуру.

На нашу думку, економічною перспективою євроінтеграції буде розвиток середнього та малого бізнесу. Адже українські підприємства протягом десятиліть не займали ніші на світовому ринку. Тому їх вихід на європейський ринок має велике значення як джерело досвіду та практичних вмій конкурувати з виробниками інших країн, розробляти та реалізовувати стратегію фінансово-господарської діяльності, зорієнтовану на світову кон'юнктуру відповідних ринків.

Європейська Хартія малих підприємств зазначає, що їх становище у ЄС можна поліпшити шляхом стимулювання підприємництва, захисту інтересів та врахування потреб малого бізнесу. У цій Хартії держави-члени зобов'язалися посилити дух інновації та підприємництва; створити регулятивну, податкову й адміністративну структури, сприятливі для підприємницької діяльності; забезпечити доступ до ринків на найменш складних умовах, що відповідають основним цілям державної політики; полегшити доступ до найкращих досягнень науки та техніки; постійно спрощувати доступ до фінансів і вдосконалень задля того, щоб ЄС міг забезпечити найкраще в світі середовище для малого бізнесу; заохочувати високоякісну підтримку малого бізнесу.

Варто зазначити, що в результаті приєднання України до ЄС зростуть вимоги до сертифікації і стандартизації, що в кінцевому вплине на підвищення рівня якості вітчизняної продукції. Ключова увага має бути відведена розробці та реалізації стратегії забезпечення конкурентоспроможності національної економіки на ринку ЄС з відповідними умовами та етапами підготовки внутрішнього економічного середовища до європейських вимог, а саме: досягнення європейського рівня продуктивності праці, прибутковості виробництва, заробітної плати та ін.

3. Соціальні переваги членства України в ЄС полягають в забезпеченні високого рівня соціальних стандартів, в ефективному захисті прав людини в інституціях ЄС. Ці права

стосуються особистої та політичної свободи, суспільних та економічних інтересів. Вступ України в ЄС та приєднання до Шенгенської безвізової зони забезпечить свободу пересування по європейському континенту з метою працевлаштування, навчання, лікування, відпочинку тощо. Головною ознакою ЄС є реальне забезпечення високого рівня життя людей, соціального захисту і страхування відповідно до європейських стандартів. Формування середнього класу передбачає перехід до нової моделі споживання, яка стимулюватиме розвиток внутрішнього ринку, трудової та підприємницької активності населення.

На жаль інтеграція України в ЄС матиме й певні недоліки як короткострокового, так і довгострокового характеру.

1. Політичні недоліки: часткова втрата суверенітету, погіршення взаємин з країнами СНД.

2. Економічні недоліки. Одним із найістотніших негативних чинників, дія якого активізується при вступі до ЄС, є те, що окремі вітчизняні виробники можуть виявитися не готовими до жорсткої міжнародної конкуренції.

Зростання іноземних інвестицій у вітчизняну економіку, крім зазначених вище позитивних моментів, може мати й суттєві недоліки, оскільки власниками основних засобів виробництва будуть не українські, а іноземні підприємці [3].

Після вступу до ЄС Україна у короткостроковій перспективі ризикує стикнутися з ризиками та недоліками, з якими, стикнулися Польща чи прибалтійські країни, тобто з проблемою переходу на європейський рівень цін, який призводить до різкого подорожчання товарів першої необхідності [3].

За переконанням багатьох аналітиків та експертів, ЄС, в обмін на фінансову та економічну допомогу Україні, наполягатиме на переміщенні до України ряду шкідливих підприємств, використання України для утилізації екологічно небезпечних та радіоактивних відходів [3].

3. Соціальні недоліки. З приєднанням України до ЄС відбудеться незаконна міграція та катастрофічний відтік кадрів, поглиблення демографічного спаду.

Гальмівними факторами, що стримують процес євроінтеграції України, є такі:

- недосконалість проведення економічних реформ;
- високий рівень корупції та економічної злочинності;
- неузгодженість європейського та українського законодавства;
- відсутність консенсусу стосовно європейського вибору як серед населення, так і на рівні державних інституцій.

Отже, вступ до ЄС є прагненням України до цивілізованої правової держави та розбудови демократичного суспільства, обумовлений сучасними реаліями та вимогами об'єктивних суспільно-економічних і політичних законів розвитку. Інтеграція до ЄС є шансом для України остаточно перетворитися на стабільну державу, яка володіє незаперечними перспективами на майбутнє.

Для України європейська інтеграція – це шлях до модернізації вітчизняних підприємств, залучення іноземних інвестицій та новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності української продукції, отримання фінансових ресурсів для розвитку економіки, підвищення якості життя громадян, поліпшення системи охорони здоров'я, зміцнення верховенства права.

Література

1. Васюк Н. О. Україна – Європейський Союз: сучасний стан та перспективи розвитку / Н. О. Васюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. - №7. – С. 148 – 153.

2. Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.]. – К. : НІСД, 2012. – 192 с.

3. Осадча Н. В. Характеристика процесу інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Evd/2011_3/14.pdf